

№ 237

РОДИТЕЛСКА

* * * Г Р И Ж А * * *

Година I. кн. 2.

Съдържание:

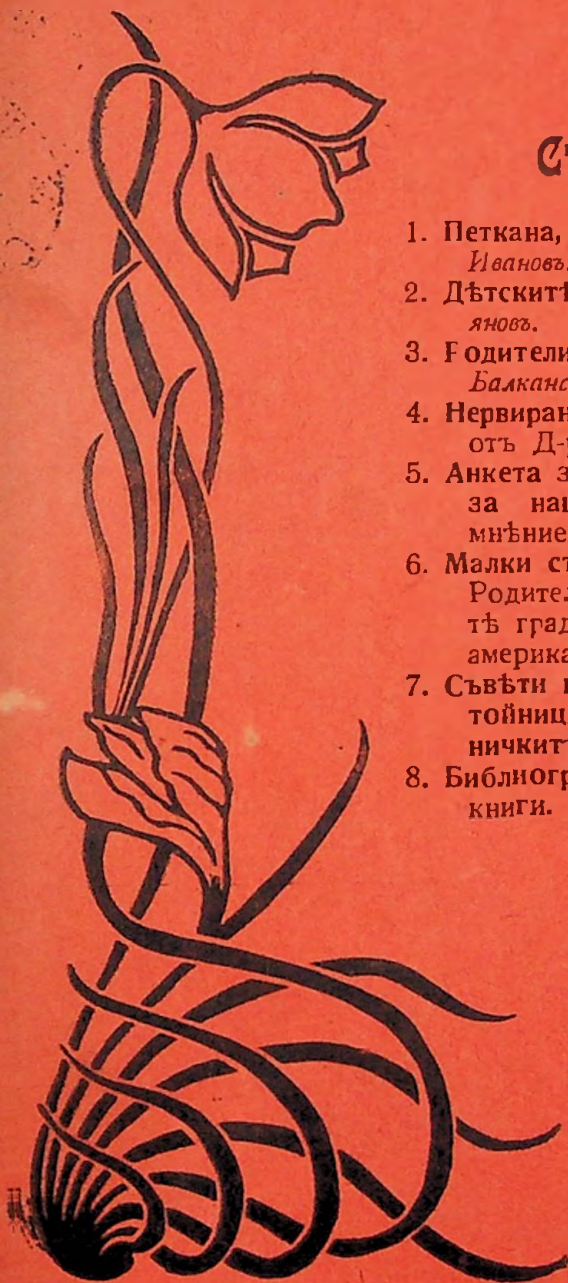
1. Петкана, (край) етюдъ отъ *Ив. Д. Ивановъ.*
2. Дѣтскитѣ играчки, отъ *В. Ив. Стояновъ.*
3. Родители и педагози, отъ *Б. Н. Балкански.*
4. Нервирането и гнѣвътъ у дѣцата, отъ *Д-ръ Морисъ Флѳори.*
5. Анкета за изслѣждане причинитѣ за нашето слабо възпитание, мнѣние отъ *Н. Марковъ.*
6. Малки съобщения и реферати: 1. Родителски срѣщи при шуменскитѣ градски основни училища; 2. американскитѣ дѣца.
7. Съвѣти къмъ родителитѣ и настоянитѣ на ученицитѣ и ученичкитѣ.
8. Библиография: Отзиви за полезни книги.

ШУМЕНЪ, 1908. ;

Редакторъ

Б. Н. Балкански.

Програма на списанието :

Грижата за отглеждане и възпитание на децата никога не е бивала толкова голяма, колкото е днес в нашия век, който справедливо се нарича *век на детето*.

Колкото повече се интересуваме и загрижваме за възпитанието на децата си, толкова повече съзнаваме трудността на делото и толкова повече мъчнооти се срещат в нашия живот. От тука се започва и съзнанието, че има много важни въпроси до отглеждането, възпитанието и образованието на децата, които трябва добре да се изучават, съ които родители и учители трябва основателно да се запознаят и по които те трябва често да обмислят своите мисли.

Домът, училището и обществото, като главни съществени и решаващи фактори при възпитанието на децата, трябва да влезнат в общение, въ съгласна и хармонична дейност, за да постигнат ползотворни резултати.

Майки и бащи, настойници и учители на нашите деца и ученици, към Васъ отправяме тоя искренъ позивъ за взаимна солидарна работа!

Родители, стига сте мълчали из домашните кжове и съ пълно спокойствие оставяли на училището и обществото да завършат и постигнат тежката задача на възпитанието!

Настойници и учители, подайте ръка на родителите, подгответе и упътете ги да изпълнят добросъвестно своя святъ дълг !

Обществени дейци и държавни мъже, Ви, които обичате повече отъ всичко друго своето стечество, не забравяйте, че него и неговите сдѣлбини се намиратъ въ ръцете на младежта, надеждитъ му сж въ интелигенцията и въ младота поколение! . . .

Всички Вие, родители, учители и обществени дейци, обединени, сдружени и съгласни въ изпълнението на своя святъ дългъ, принесете своя трудъ и своите съвѣстни грижи за подобрене на домашното, училищното и общественото ни възпитание!

Ние сме дълбоко увѣрени, че у Васъ се е натрупалъ вече цѣненъ и разнообразенъ материалъ отъ непосредственото наблюдение живота на децата и учениците въ дома, училището и обществото. Съобщавайте, донасяйте ни Вашите наблюдения, Вашите свѣдѣния и мнѣния!

Страниците на нашето списание ще бждатъ отворени за всичко онова, което ще ни изпращате, което засѣга и отговаря на нашата програма

Съ вашето участие и съ вашето съдѣйствие, ние се надѣемъ, че списанието ни ще бже не единъ сборникъ отъ теоритически статии, а единъ органъ, за сподѣляне на живи мнѣния, отъ Вашите наблюдения, нужди и желания.

РОДИТЕЛСКА * * * ГРИЖА * * *

Година I. кн. 2.

№ 237

Съдържание:

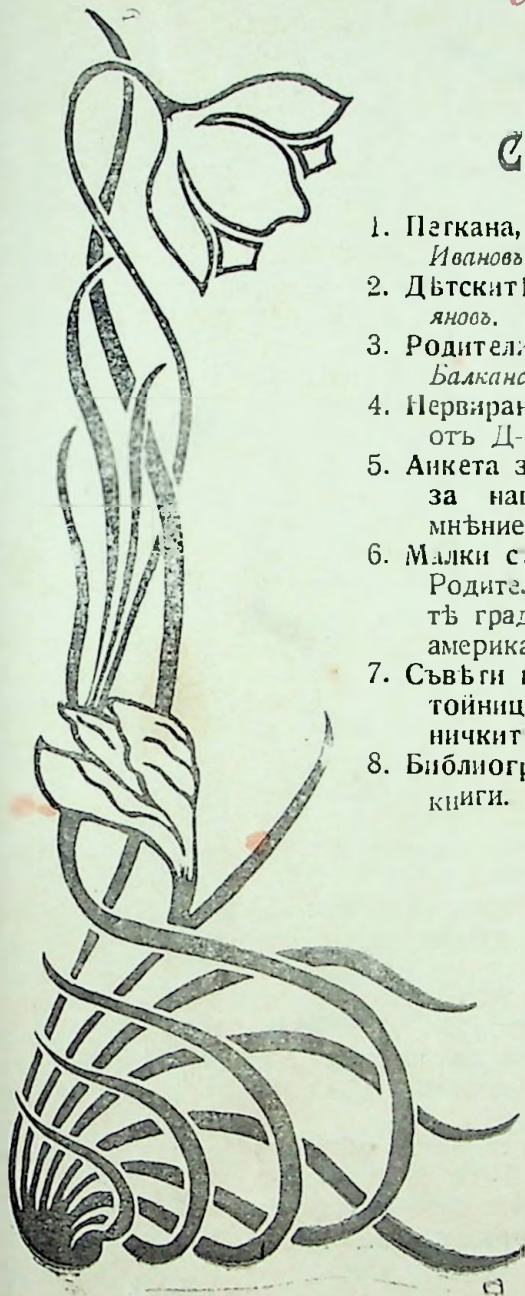
1. Пегкана, (край) етюдь отъ *Ив. Д. Ивановъ.*
2. Дѣтскитѣ играчки, отъ *В. Ив. Стояновъ.*
3. Родители и педагози, отъ *Б. Н. Балкански.*
4. Нервирането и гнѣвътъ у дѣцата, отъ *Д-ръ Морисъ Фльори.*
5. Анкета за изслѣждане причинитѣ за нашето слабо възпитание, мнѣние отъ *Н. Марковъ.*
6. Малки съобщения и реферати: 1. Родителски срѣщи при шуменскитѣ градски основни училища; 2. американскитѣ дѣца.
7. Съвѣги къмъ родителитѣ и настоянитѣ на ученицитѣ и ученичкитѣ.
8. Библиография: Отзиви за полезни книги.

ШУМЕНЪ, 1903.

Редакторъ:

Б. Н. Балкански.

Ив. Д. Ивановъ.

Петкана.

(Етюдъ).

(Продължение отъ кн. I).

За да тури край на сношенията си съ вдовицата, желѣзарьтъ се осмѣли веднажъ да изчезне нѣколко вечера отъ дома ѝ. Това разяри вдовицага, и тя се рѣши на едно крайно срѣдство, за да попрѣчи на вѣнчаването му съ момата. Чакъ на шестата вечеръ той се вѣсти. Тя го посрѣща прѣстогорено весела и дори го цѣлуна, което отдавна бѣше прѣстанала да прави. Разположенъ отъ веселото настроение на вдовицата, желѣзарьтъ се отпусна до тамъ, че се напи до забравяне. И се тръсна га заспа. А вдовицата това и чакаше. Тя грабна брадвата, която бѣше приготвила, и съ едно озвѣрение я замахна и стовари върху главата на заспалия желѣзарь. Той се събна и се помъчи да скокне, но единъ втори ударъ го повали окончателно. . . .

Петкана, която спѣше, се стрѣсна отъ произведения шумъ, отвори очи и, като съгледа майка си съ брадва въ рѣцѣтъ, наведе единъ нечовѣшки писъкъ, който извади майка ѝ отъ първото вѣцпеняване слѣдъ извършеното прѣстѣпление. Скочи Петкана отъ лѣглото си, изправи се и видѣ облѣното въ кръвъ лице на желѣзаря. Втори писъкъ изпълни стаята на прѣстѣплението. Безъ да съзнава какво прави, дѣтето се спусна налънь изъ стаята.

Майката, съ звѣрско изражение на лицето, се спусна като стрѣла подирѣ ѝ, улови я и съ задавенъ гласъ и рече: „Да не смѣешъ, никому да казвашъ! И тебе ще убия!“ Но Петкана се изтръгна изъ ржцѣтъ ѝ и отиде та обади на съсѣдитѣ.

Слѣдъ нѣколко минути обезумѣлата вдовица бѣше арестувана. А слѣдъ нѣколко мѣсеца я сѣдиха и осѣдиха на доживотенъ затворъ.

Петкана настанаха врѣменно у съсѣдитѣ.

Врѣменно! Ами сетнѣ? За това никой се не погрижи. За прѣстѣпниците се грижи полицията, грижатъ се и сѣдилищата. Ами за хора въ положението на Петкана кой се грижи? Защото Петкана е крѣгло сираче — нѣма вече нито баща, нито майка. Кой се грижи за крѣглитѣ сирачета у насъ?

Съсѣдитѣ?

Наистина, намѣриха се случайно добри съсѣди, които прибраха Петкана. Но то бѣше само до едно врѣме, слѣдъ което сѣщитѣ тѣзи добри съсѣди я натириха.

И отзова се Петкана на улицата въ положението, което е прието да наричатъ безизходно. Тръгна да се скита по дългитѣ и широки улици на града, да обикаля градинитѣ, пазаритѣ, сборищата. Западна се съ уличнитѣ гамени отъ двата пола, сдружи се съ нѣкои отъ тѣхъ и се научи да проси. Съ просия взе да се прѣпитава. До толкова навикна на просията, щото не искаше и да чува за работа. Намираха се жалостливи хора, които искаха да я измѣкнатъ изъ мизерията и да я настанятъ на работа, но тя съ една новоспечелена отъ гаменитѣ циничностъ изплѣзваше езикъ, извъръщаше си лицето и небрѣжно казвашъ: „Бре, много ми е притрѣбвало да работя! И така си ми е добрѣ“. Отъ едно скромно, срамежливо дѣте, каквото бѣше по-рано, Петкана се обърна въ единъ отчаянъ гаменъ съ присѣщитѣ му отвратителни качества. И на първо мѣсто безсрамието, което смайва, което поразява.

Петкана се бѣше изучила на изкуството да краде галоши, шапки, палта, бастуни и всичко, каквото и донасяше „късметѣтъ“, споредъ нейното изражение. Когато я хванѣха, наприкладъ, съ краденитѣ галоши на краката, започваше да се кълне и да увѣрява, безъ най-малкия признакъ на смущение, че тѣзи галоши ѝ били подарени отъ еди-кого си. Бѣше се научила Петкана и на най-мръснитѣ псувни, които тя изговаряше съ високъ гласъ и насрѣдъ улицитѣ съ едно наистина гаменско безсрамие.

Полицията я познава, както познава и всичките като нея малолѣтни скитници. Но тя имъ държи само списъка. . . . Петкана отдавна е позната на психиките стражари, на които особно се харесватъ нейните цинизми. Ако нѣкой отъ тѣхъ я закачи, тя ще се цапне съ едната ржка по бѣдрото и ще му изплѣзи езикъ.

И достигна Петкана съ този си разнебитенъ животъ 16 годишна възраст. Кое облѣчена, кое безъ риза, кое съ скжсани обуца, кое боса, — но винаги нахранена. Защото се намираха по краищата на града кръчмари, които я прибираха вечеръ въ кръчмата си, дѣто се хранѣше и веселѣше всевъзможенъ пѣстъръ свѣтъ, нахъанваха я, па я почерпваха даже съ ракия и вино, и я настаняваха да си лѣгне.

И веселѣше се въ кръчмата пѣстриятъ свѣтъ.

А Петкана ще се събуди на другата сутринъ съ замаяна глава, блѣдно лице, съ тъмни пятна подъ очите, и ще трѣгне на „работа“. И тъй всѣки божий день — ето вече нѣколко години наредъ. Запознилъ я бѣше цѣлиятъ градъ. И това бѣше за нейно нещастие: просията ѝ не вървѣше, защото всѣкой я отминуваше, като човѣкъ, който не съставя вече интересъ. Въ този вѣкъ на свѣткавичния напредѣкъ всѣкой дири нѣщо ново, нѣщо извѣнъ обикновения, дѣлничния редъ на нѣщата.

А Петкана отдавна бѣше вече нѣщо обикновено, много пжти виждано и затова неинтересно. Това невниманае, тази небрѣжностъ къмъ нейната личностъ отъ най-напредъ я наскърбяваше, по-сетнѣ я докара до отчаяне, което, при помощта на кръчмарина и неговите клиенти, не закъснѣ да прѣмине въ едно крайно ожесточение противъ човѣщината. Като не можеше съ друго да си отмѣсти за неправдата свѣтлина, тя започна да залюля минувачите и да ги поздравлява съ най-нецензурни думи. Непрѣмѣнни жезлови на тѣзи ѝ своеобразни поздрави бѣха младигѣ, а особно хубавите и нахитените момичета. Тѣхъ Петкана не можеше да гледа равнодушно: тя ги ненавиждаше. . .

Имаше въ цѣлия градъ единъ само човѣкъ, който особно се интересуваше отъ Петкана, кейто отдавна я слѣдѣше и изучаваше, който бѣше разбралъ, че това момиче не е за изхвърляне, че подъ тѣзи дрипи се крие необикновено хубаво, стройно тѣло, не изгубило още свѣжестъта си. . . . Този човѣкъ бѣше една възрастна жена, чужденка, съ бѣлило и червило по лицето и нѣкакво си пѣстро облѣкло, не споредъ годините ѝ. . . .

Единъ день, надвечерь, слѣдъ като се бѣше срѣщала вече нѣколко пѣти съ нея, тази жена запрѣ Петкана на улицата и, слѣдъ единъ оживенъ разговоръ, поведе я надолу изъ нѣкакви си тѣсни улици . . .

И изчезна отъ този день Петкана. Нѣмаше вече случай минувачтъ да казва, к то я съгледаше: „А, Петкана ли? Знамя я!“ Избави се той вече отъ нея и нейнитѣ „поздрави“.

(Край).

Дѣтскитѣ играчки.

* * *

За дѣтскитѣ играчки въ нѣшната литература, доколкото поминимъ, не е писано нищо, освѣнъ нѣкои откъслечни записки по Фребеловата метода. Въ единъ отъ миналитѣ календари на сн. *Здраве* имаше нѣщо по сжщия въпросъ, обаче дѣтскитѣ играчки се разглеждаха отъ хигиенична гледна точка.

А тѣ сж много интересни; интересни сж затуй, защото по тѣхъ можемъ да вникваме и сждимъ за дѣтската душа, интересни сж и поради милага и нѣжна дѣтска невинность и простота, която забѣлзваме при тѣхъ.

Играчкитѣ сж първата забава, първото училище за дѣтето. Тѣ създаватъ първитѣ моменти, когато то може да се вдаде въ себе си, само да се забавлява. Първомъ тамъ то проявява своето творчество и фантазия.

Кой отъ насъ не е зървалъ дѣдето при разнитѣ му игри?

Съ каква радостъ и интересъ играе то съ дрънкалките си?

Съ какви грижи момченцето нагледва своята кукла; какъ тревожно и съчувствено се обръща то къмъ нея, кога тя падне, измокри се или я мисли за простудена; какви сладки думици ѝ казва и нѣжни пѣсни пѣе?

Ами цѣлдневното бѣгане на момченцето съ своето конче, което не е нищо друго, освѣтъ обикновена тояга, вързана съ вървь вмѣсто юзда, и съ калпакъ или чехълъ вмѣсто сѣдло; неговитѣ постоянни грижи за кончето да го храни, пои, дори да го тури при себѣ си на почивка?

Не е минала незабѣлзана и голата тояжка на пояса на момченцето, вързана съ конецъ клечка да преде калпакъ на дѣда си или гащи за бебето си?

Викали сме купъ дѣца съ ручей потъ на чело да мъкнатъ камъни, парцали, метли, трѣва и да си градятъ кжщи, наприм. въ коша и пр.

Тие мисли ни наведоха на мисълта да поднесемъ хубавата статийка на г-жа Паусъ, дѣто дѣтскитѣ играчки сж изброени въ редъ и по възрастьта на дѣцата.

Първата дѣтска играчка, разбира, се е дрънкалката. Впрочемъ, тя успѣшно може да се замѣни съ връзка ключове, или какъвъ да е другъ дрънкащъ прѣдметъ.

Интересътъ къмъ подобни играчки се проявява къмъ петия или шестия мѣсецъ. Особено се харесва на дѣтето да хвърля играчката на пода, майката или бавачката я подава, дѣтето пакъ я хвърля, като радостно посрѣща силния звукъ на падането и тъй играта може да се продължи безкрайно, подъ акомпанамента на радостния и тържественъ дѣтски смѣхъ.

Слѣдущитѣ мобили играчки на малкото дѣте сж: каучукови животни и кукли съ пицѣлки. Прѣдъ видъ на извѣстната дѣтска угода „да опитватъ всичко съ уста“, трѣбва да се прѣдпазватъ отъ играчки, които сж направени отъ черенъ, твърдъ каучукъ и сж много нашарени. Най-безвредни сж играчкитѣ отъ червенъ мекъ каучукъ, понеже не съдържатъ сѣра.

Сжщо сгодни сж за малкитѣ дѣца и разноцвѣтнитѣ „меки“ каучукови топки, които се овѣсятъ надъ люлката тъй, че дѣтето да може да ги лови съ рѣчичкитѣ си: слѣдъ това пѣкъ „мекитѣ“ кукли и животни отъ книжна тъканъ, обработени кожи отъ дива коза или куче, напълнени съ растителенъ пухъ, мѣхъ или стѣрготини. Животни, които сж покрити съ вълна или рунтава кожа истинска или имитирана, не сж сгодни, прѣдъ видъ на сжщата привычка на малкитѣ дѣца да турятъ всичко въ устата си.

Голѣмо удоволствие правятъ сжщо на малкитѣ дѣца недостатъкъ дълбокомисленитѣ вѣчно готови играчки, които бѣгатъ, скачатъ и хвъркатъ.

Когато дѣцата станатъ на около двѣ години, особено момченцата, започватъ да се интересуватъ и отъ градежъ съ купчета, при което най-голѣмо удоволствие имъ прави шумното събаряне на постройката, прѣдиамѣрено разсипана отъ мѣничката дѣтска рѣчица. Момиченцата по-вечето пѣти оставатъ вѣрни на своитѣ кукли.

Прѣзъ третата и четвърта година дѣцата се увличатъ отъ играчки като „Ноевия ковчегъ“, „звѣрилница“, „кжща“, „градина“ и други такива, които прѣдставляватъ колекция отъ животни и птици. Играта, разбира се, става по-интересна и забавителна, ако участвуватъ и възрастнитѣ, които умѣятъ да разказватъ за жи-

вота и привичките както на дивитъ звѣрове, тъй и на домашнитъ животни.

Отъ тази възраст вкусоветъ на дѣцата се раздѣлятъ. Момчетата прѣдпочитатъ кончета, прости или на люлка, и колца, които товарятъ съ различни дреболии строшени и здрави играчки и ги возятъ отъ единъ жгълъ въ другъ, като често нареждатъ до „строшавания“. Момиченцата пъкъ се пристрастяватъ къмъ всѣкаквъв кукленъ мебелъ, — креватчета, масички, столчета и др. т., на които могатъ да нареждатъ своитъ обични „дѣца.“

Дѣцата отъ тази възраст много обичатъ и такива играчки, като металически рибки, патици, лодчици, корабчета и др. такива които могатъ да се пушатъ въ водата и да се водятъ посрѣдствомъ магнитъ.

Прѣзъ седмата и осмата година момчетата започватъ усилено да се интересуватъ отъ оловяни войници, и изобщо отъ всѣкакви „военни“ играчки, строятъ крѣпости, правятъ война и играятъ на „хайдути“.

Момиченцата прѣзъ тази възраст проявяватъ пристрастие къмъ готварството, домакинството, по която причина най-добри подаръци за тѣхъ слѣдъ куклитъ сж играчнитъ плочки и всѣкаквитъ куклени сждове.

Освѣнъ всички тия тъй да се каже постоянни играчки, имаше и играчки на „сезона“. Къмъ пролѣтнитъ и лѣтни принадлежатъ тѣпа, обръча, скачалката, серсо, волана, хвърчилото, калъпчета за пѣсъкъ, лопатката, ръчната колца съ едно колело отпрѣдъ и т. н. За леко минаване на дългитъ есенни и зимни вечери помагатъ най-вече размянитъ игри — занятия: стѣпане, градежъ, лото, шашка, изрѣзване, лѣлене, боядисване, плетене, рисуване, правене форми и фигурки отъ глина или гипси, шиене даръ на куклата и т. н.

Въ заключение трѣбва да прибавимъ, че дѣцата особено обичатъ играчките, които сами си правятъ; купената отъ магазина играчка рѣдко се цѣни тъй, както направената или поне прѣправената, приспособената за игра отъ самитъ тѣхъ. Купете на дѣтето най-изящното конче съ истинска кожа, съ истински принадлежности за впрѣгане, и дайте му крѣгло дръвце, четире тояжки, черна вълна (най-добръ отъ разплетенъ чо а тъ), която тъй чудесно се закъдря, помогнете му само да смѣйстори отъ тия материяли конче и гледайте, кое отъ двѣтѣ по-вече ще обѣча. Въ по-вечето случаи онова, което само си е направило. Първото

е свършено; тамъ дѣтето нѣма, дѣ да приложи своята ръка, фантазията си. А, ако я приложи, то само ще поврѣди играчката и ще навлѣче върху си мърмрението на по-възрастнитѣ. Впрочемъ за самото него най-често такавата „поврѣдена“, отъ гледна точка на възрастнитѣ, играчка само тогава му става особено мила.

Изобщо не трѣбватъ много строго да се отнасяме къмъ дѣтското поврѣждане на играчкитѣ си. Въ това не трѣбва да съзираме една страсть къмъ разрушаване, съ което трѣбва да се боримъ, а тъкмо противоположно стрѣмление къмъ творчество, също и стрѣмление, ако можемъ тъй да се изразимъ, „да проникне въ сжщността на предметитѣ“. Често пжти къмъ поврѣждането на играчкитѣ го подтиква именно дѣтската любознателность, желанието му да научи, откакво сж направени тѣ и какво има вътрѣ й.

Родители и педагози.

Въ януарската книжка на руското педагогическо списание „Воспитание и обучение“ срѣщаме една хувава статия подъ горното заглавие отъ Д. Галанина. Поради свърѣменнитѣ идеи, които автора прокарва въ нея, ние ще я възпроизведемъ изцѣло тука, за да запознаемъ съ нея нашитѣ читатели.

Като резултатъ отъ общественно-политическото движение въ Русия, отъ скоро врѣме се почувствува едно обновление на духоветѣ, което засѣгна много широко всички ръководящи интелегентни кръгове. Особено това брожение заразява напоследъкъ и всички страни на училищното дѣло въ Русия. Като започнемъ отъ селскитѣ основни учители, срѣднитѣ гимназиални и свършилъ съ университетитѣ, на всѣкъждѣ се осѣща животворящата струя на пролѣтното жизнерадостно течение.

Единъ отъ най-значителнитѣ и важнитѣ въпроси, които педагогическия руски печатъ изнася на сцената за належаще разрѣшение е въпроса за взаимнитѣ отношение на *сѣмейството и училището*.

Прѣди всичко, трѣбва да забѣлѣжимъ, че отдавна въ Русия е турена здрава основа на организацията на тъй нареченитѣ *родителски кружоци* при срѣднитѣ учебни заведения, които се разпространяватъ по всички малки и голѣми градове, дѣто има какво и да е класно или срѣдно учебно заведение.

За пръвъ пѣтъ въ тия родителски кружоци се повдигна въпросъ за обновлението и реформитѣ, които трѣбва да се направятъ въ рускитѣ срѣдни учебни заведения. Родителитѣ, участвуещи въ тия кружоци, изказватъ катгорически мнѣние да се реформира и поднови руския училищенъ режимъ изобщо, за да отговаря на настѣпаещето *ново врѣме*. Понеже родителитѣ не отиватъ по-нататъкъ да посочатъ, какъ трѣбва да стане това обновление и какво трѣбва да бѣде новото училище, което ще замѣси старото,—то въпросътъ се подема вече вѣщо и умѣло отъ рускитѣ педагози и учители, които се стрѣмятъ да дадатъ

не само теоретическо, но и практическо обоснование на всички педагогически и обществени възгледи, които искатъ да прокаратъ въ основната прѣдстояща организация на руското училище.

Първата прѣчка, която задушавя свободното развитие на руското училище, споредъ рускиѣ педагози, е крайната ограниченостъ и контрола, който училищната власть до сега е упражнявала върху ученицитѣ и учителитѣ. Никакво довѣрие нѣма между учителитѣ, директоритѣ и инспекторитѣ. Ето защо авторътъ на въпросната статия Дм. Галанинъ и всички днешни педагози въ Русия искатъ да турятъ на чело въ училищния животъ принципа на *довѣрието*. Възъ основа на тоя новъ принципъ, може да се реорганизируютъ основно училищата. Родителитѣ трѣбва да довѣрватъ на учителитѣ, а учителитѣ—на ученицитѣ. *Довѣрието и свободата*, ето кои сѣ идейнитѣ основи на бъдещето училище. Авторътъ възстава противъ едно послѣдно окръжно на руския министръ на народната просвѣта, споредъ което се дава извѣстна свобода на педагогическитѣ съвѣти въ срѣлнитѣ училища, но все пакъ се изисква разрѣшението на инспектора при училището. Като възстава срѣшу тая разпоредба, авторътъ настоява да се отмѣни тя, защото иначе не може да се постигне педагогическата задача на родителскитѣ кружоци. Въ духа на тия взаимни сношения, родителитѣ сѣ повикани да помагатъ на учителитѣ, а не да ги контролиратъ. Тая помощ на родителиѣ, споредъ Дм. Галанина, може да бѣде двояка:

1. Изработването основнитѣ начала на училищния животъ, чрѣзъ разработването на въпроси изъ областта на възпитанието и обучението. За тая цѣль трѣбва да се държатъ реферати, съобщения и бесѣди съ разисквания по между имъ. Трѣбва да се отпечатватъ годишници или отчети. А най-полезни могатъ да бѣдатъ въ това отношение лекциитѣ и курсовѣтѣ по въпроси изъ областта на психологията и възпитанието.

2. Трѣбва да се организиратъ екскурзии между ученицитѣ, учителитѣ и родителитѣ. За малкитѣ дѣца трѣбва да се уредятъ игри и четения, а за по-възрастнитѣ клубове съ добри уредени библиотеки и зали за четения. Тамъ ученицитѣ трѣбва свободно да се събиратъ, да си четатъ реферати, да обсъждатъ разни въпроси, които ги интересуватъ, да си устройватъ музикални и литературни вечеринки, бесѣли, утри и пр.

Въ основитѣ на всичко това трѣбва да лежи самодѣятелността на ученицитѣ. Библиотекитѣ и читалнитѣ имъ трѣбва

да се завеждатъ отъ самитѣ тѣхъ, но трѣбва да бждатъ подърководството на родителскитѣ кружоци. Всичко това само днешното училище не е въ положение да стори, ето защо се чувствува пужда отъ помощта на родителскитѣ кружоци, въ които взематъ активно участие родителитѣ на ученицитѣ. Въ тая задружна и съвмѣстна дѣйностъ между *родителитѣ и педагогитѣ* трѣбва да личи довѣрието имъ къмъ ученицитѣ, безъ което, както и по-рано споменахме, не може да се очаква абсолютно никакъвъ успѣхъ, нито при обучението, нито при възпитанието.

Като се заинтересоватъ по тоя начинъ родителитѣ за *развитието на дѣцата* си, ще може да се постави обучението върху сѣщинскитѣ психологически основи. Досегашната „гимнастика на ума“ ще трѣбва да се обосновава на естественото душевно развитие на ученицитѣ, което изисква обучението да се гради чрѣзъ въпроси и отговори, които сж се породили въ умоветѣ на ученицитѣ, а не да имъ се даватъ на готово. А за това е нужно едно по-близко индивидуално познаване и изучаване на ученишкитѣ способности. Друго едно зло въ организацията и развитието на руското училище, споредъ Дм. Галанина, е вкорененото до сега убѣждение въ главитѣ на мнозина руски родители и педагози, споредъ което „въ училището не трѣбва да се говори за държавни и политически въпроси“. То значи, ученицитѣ да не се възпитаватъ подъ влиянието на какъвъ и да е държавенъ политически възгледъ. Днесъ, подъ рѣзкото влияние на обществено-държавническитѣ събития въ Русия, тоя страненъ възгледъ започва да губи поддржатели между срѣдата на интелигентнитѣ и съзнателни руски родители и педагози. Възъ основа на това и почетениятъ авторъ се старае да прѣкара възгледа, какво училището никога не може да остане чуждо и незачекнатото отъ политическитѣ вѣяния и събития въ страната. Никой модеренъ педагогъ до сега не е оспорвалъ класическитѣ думи на Сенека, че *училището е създадено за живота*, а не живота — за училището. Споредъ това и днешнитѣ факти въ руския животъ ясно показватъ, какво училището и живота сж тѣсно свързани помежду си и че тѣхното взаимно влияние се изтъква почти въ всѣко едно училищно дѣло.

Нима може да се оспорва факта, че политическитѣ и обществени въпроси интересуватъ, по-много, много повече ученицитѣ, отколкото самитѣ учители! И тѣ участвуватъ въ житейскитѣ проявления, четатъ, виждатъ и наблюдаватъ сжщо така, както насъ, даже и съ по-голѣмъ интересъ.

Когато дойдатъ въ училището, тѣ ни заговорватъ за тия трѣнливи въпроси,—а ние трѣбва ли да мълчимъ прѣдъ тѣхъ?.... Отъ казаното слѣдва, че ние не трѣбва да избѣгваме разговарянето съ ученицитѣ си по въпроси отъ политически характеръ, стига само да умѣемъ да поставимъ тѣхното разрѣшение на научна и житейско-практическа почва.

Щомъ като тия разговори бждатъ *свободни*, това не ще бжде никаква политика въ училището, а бесѣждане и свободно обмѣняване на мнѣнията и мислитѣ, които интересуватъ еднаково и родителитѣ, и учителитѣ, и ученицитѣ.

Въ заключениѣта на стагнията си, ето какъ Дм. Галанинъ рисува бждещето на сегашнитѣ руски училища:

1. Пълна автономия на педагогическитѣ съвѣти, които сж господари на всѣка външна и вътрѣшна уредба на училищата.

2. Свободно организиране при всѣко едно училище на родителскитѣ кружоци.

3. Откриване на дѣтски клубове подъ надзора на родителитѣ и учителитѣ, но безъ тѣхно намѣсване и регламентация.

Само по такъвъ начинъ ще може, казва Дм. Галанинъ, да се въдвори дозѣрието като сжщесѣвенъ принципъ въ училището; и само тогава ще може да се постигне неговата възпитателна цѣль—да създаде свѣтло и щастливо бждеще на дѣцата и да даде на ученицитѣ нужното за живого образование.

Отъ изложениѣта до тука мисли на спомѣнатия руски педагогъ, нашитѣ родители и учители виждагъ, че дѣйствително днесъ за днесъ рускиятъ педагогически печатъ е изнесаль на сцената за разрѣшаване едни отъ най-важнитѣ и жизненни за учебното дѣло въпроси. Дѣйствително, тия руски педагози сж далечъ отъ идеята да реформиратъ основно руското училище по типа на модерното течение на западъ, което се прѣдставява отъ Демосена или Д-ръ Литца. Не, рускитѣ педагози, както виждаме, искатъ да се освободятъ прѣди всичко отъ рутината и бюрократизма, що съ вѣкове сж спжвали правилния развой на руската народна просвѣта. Естествено е, че това не може да се постигне въ скоро врѣме. Сжщо така, не сж само едни ограничени пѣтищата и срѣ стзата за постигането на една такава високо просвѣтателна цѣль.

Като педагогъ, Дм. Галанинъ ни посочва родителско-учителскитѣ кружоци, като едно легално и педагогическо срѣдство, което дѣйствително може съ голѣма полза да се приложи на

практика, стига да има за тая цѣль *родители и учители приѣдани*.

За насъ повдигнатия отъ руския педагогически печатъ въпросъ не е нозъ. Досѣжно автономията на учителскитѣ съвѣти, ние българскитѣ учители сме ратували и днесъ можемъ да се похвалимъ, че сме добили много отъ онова, за което рускитѣ учители сега започватъ борба. Стига само прословутата „децентрализация“, да не се изроди отъ кривото разбиране и прилагане отъ страна на нѣкои наши педагози.

Досѣжно идеята на рускитѣ педагози за оснозаването на дѣтско-ученически клубове, ще забѣлѣжимъ, че тя е възприета и усвоена отъ сѣверо-американския училищенъ животъ, дѣто такива клубове съществуватъ отъ десетки години. У насъ на дневенъ редъ е подновяването на едно-врѣмешнитѣ ученически дружества, които да се организиратъ подъ прѣкото ръководство на учителитѣ, безъ обаче да изгубятъ своята автономность.

Що се отнася до идеята за основаване и у насъ подобно на съществуещитѣ руски—*родителски кружоци*, ние напълно сподѣляме тази назрѣваща инициатива, на която всички наши учители се отзоваватъ симпатично. Остава при втори по-удобенъ случай да сподѣлимъ мисли за начина на тѣхното организиране, за което казимъ всички отсега съчувствуещи учители и родители да се изкажатъ.

Врѣме е вече и ние да съзнаемъ, че постиганзто възпитателната цѣль на нашитѣ училища се намира въ взаимното единение и споразумѣние на нашитѣ родители и учители.

Нервирането и гнѣвътъ у дѣцата.

* * *

При възпитанието на дѣцата, ние родителитѣ и учителитѣ се срѣщаме много често съ особенитѣ разположения на тѣхната душевна природа, която е въ голѣма зависимостъ съ тѣхното психофизическо състояние. Особеното и често пѣти грубото обръщение съ нервознитѣ дѣца, често пѣти е ставало причина да се извратяватъ тия дѣца до степенъта на идиоти или епилептици, за прѣзъ цѣлиятъ имъ животъ.

Ето защо е много важно да се знаятъ истинскитѣ причини за отклоняването на дѣтето отъ нормалното му настроение, за да се намѣрятъ срѣдства за отстраняването му. Какви голѣми тревоги и безпокоиствия иматъ родителитѣ съ болезнено нервознитѣ дѣца! Често пѣти умното дѣте се показва невнимателно, заучва нѣщо, много скоро и скоро го забравя; ту е кротко и нѣжно, ту пѣкъ проявява силни буйства и възбужда чуждия гнѣвъ къмъ себе.

Къмъ такива дѣца, Флери ¹⁾ прѣпорѣчва да се държи тѣ меко и съчувствено, съ голѣма прѣдпазливостъ и хладнокрѣвие да се приобича до умѣренитѣ възпитателни срѣдства, съ които да се изоѣгва раздразнителността и нервната възбудителностъ.

Поради лошиятъ примѣръ, който често дѣцата иматъ прѣдъ очитѣ си, поради жестокитѣ обръщения къмъ тѣхъ, и при невъзможността да се въздѣйствува върху развитието на личността имъ, наказанията и физическия бой, въ моменти на гнѣвъ и нервно възбуждение, почти винаги даватъ пагубни, отрицателни резултати. А нервното възбуждение, често пѣти усилено докарва и припадъци. Ето защо е особено важно да се разбере веднажъ за винаги, че нервното и безсистемното възпитание или дразненіето, което се срѣща у бѣднитѣ и оогати дѣца, е

1) Д-ръ М. Флери е извѣстенъ французки лѣкаръ-хигиенистъ, авторъ на съчиненията: „Тѣлото и душата на дѣтето“, *Medicine de l'esprit* и др.

плодъ на нервността на тѣхнитѣ родители и учители.

За живота на нервознитѣ дѣца има голѣмо значение и влиянието на барометрическитѣ и атмосфернитѣ промѣни. Ето защо е важно за родителитѣ и учителитѣ, които ще се занимаватъ съ възпитанието на тия дѣца, — да бждатъ запознати съ най-елементарнитѣ психиатрически начала.

Съ какви срѣдства, напр. можемъ да помогнемъ на дѣтото, когато изпадне въ силно душевно вълнение, или когато се много разгнѣви за нѣщо? Единичното познато срѣдство е все пакъ насилието. А напоследъкъ се прѣпоръчватъ студени бани, душътъ и сифонътъ. Въ своето съчинение „Medecine de l'esprit“, Флери обстойно разглежда тоя въпросъ и доказва, че гнѣвътъ не е нищо друго освѣнъ нервень припадъкъ. Съ неговото авторитетно мнѣние днесъ се съгласяватъ почти всички физиолози и психолози.

Нервния припадъкъ, споредъ него иде отъ излишекътъ на силитѣ, отъ излишекътъ на нервната енергия, която не може да се задържи у насъ. Ето защо гнѣвътъ у дѣцата е моменталенъ и може да се появи неочаквано, и по най-нищожень поводъ.

Отъ своитѣ наблюдения и изучавания, Флери е дошелъ до заключение, че у прѣдварително разположенитѣ дѣца, гнѣвътъ бива два вида: гнѣвъ на малки неврастеници и случайно възбудими темпераменти и гнѣвъ у силни хиперестезически темпераменти. Първитѣ се възпламеняватъ бърже и бърже утихватъ, а вторитѣ постепенно и продължително. Първитѣ дѣца сж слаби, впечатлителни, неустойчиви, трепетни, незлобни и повече добри. А вторитѣ сж повечето зли. Тѣ сж съ силна природа, яки мишци и буйни. Винаги готови къмъ движение и раздражителностъ, закачатъ се съ другаритѣ си и съ животнитѣ, до озвѣряване.

Такива дѣца много често се срѣщатъ у родители алкохолици и сѣмейства, дѣто е наслѣдствено прѣдадена нѣкоя психопаталогическа неизлѣчима болестъ.

Флери прѣпоръчва слѣднитѣ срѣдства за лѣкуване на неврастението у дѣцата, когато то се проявява въ слабо раздражителна форма:

1. Храната да не съдържа вѣщества, които произвеждатъ брожение, което влияе върху мозъка. Виното, кафето и чаятъ трѣбва да се запрѣтатъ на такива дѣца. Само вода и млѣко сж необходимитѣ имъ питиета. Другата храна трѣбва да бжде особено питателна, такива сж напр. яйцата, мозъкътъ, картофитѣ,

зелето, мѣсото, маслото и др. хлѣбни продукти.

2. Животътъ на таки а дѣца трѣбва да бѣде уреденъ до най-голѣма точностъ. Единъ заеденъ редъ не трѣбва лесно и бърже да се промѣня.

3. Гимнастиката и другитѣ свободни движения на полето, винаги докарватъ успокоение на нервната система. Къмъ това слѣдва да се прибавятъ и студениятѣ дневни душозе, или разтриването на гърдитѣ съ мокъръ вълненъ парцалъ.

4. Лѣкарствата сж: рибеното масло и храно-солнитѣ и фосфорно-кисели препарати. Едноврѣмено съ усиляването на организма се въздѣйствува и за изкореняването на раздражителността.

За лѣкуването на гнѣва у хиперестезичнитѣ дѣца, Флери прѣпорѣчва слѣднитѣ медико-хигиенически срдства.

1. Почти изключително вегитариянско ядене, освѣнъ необваримитѣ добръ зеленчуци, като зелего, боба и др.

2. Чистъ въздухъ, много физически упражнения и чести пѣтешествия.

3. Лѣкарства: бромнитѣ калий, примѣсенъ съ дигиталисъ или адонисъ; вернализъ, или по-добръ, подкожна инжекция съ искусствень сериумъ.

4. Три пѣти прѣзъ недѣлята вани, съ статическо електричество, или солена вода.

V. N.

Анкета за изслѣждане причинитѣ на слабото наше възпитание.

Въ тоя дѣлъ отъ списанието редакцията ще дава мѣсто на всички мнѣния по повдигнатия въпросъ, които ще ни се изпращатъ отъ родители и учители.

Мнѣние второ.

1. Причината дѣто дѣцата ни нѣматъ добро възпитание не е една, тѣ сж много, тѣ най-главнитѣ сж първо родителитѣ, второ учителитѣ и трето срѣдата, въ което живѣятъ дѣцата вънъ отъ училището. Образованието и възпитанието, свързани помежду си, ако първоначално не се даватъ отъ родителитѣ чрѣзъ примѣренъ и непороченъ животъ, чрѣзъ сериозенъ надзоръ надъ поведението на дѣтето, еди нѣ голѣмъ процентъ отъ възпитанието е изгубенъ, има рѣдки изключения. Второ, образованието и възпитанието като двѣ нравствени качества сж тѣсно свързани помежду си, едното безъ другото не вързи. Тѣзи дзѣ добродѣтели се трѣсятъ въ училището отъ учителитѣ и възпитателитѣ, първо въ първоначалнитѣ и второ въ срѣднитѣ учебни заведения. Отъ учителъ безъ добро възпитание не може да се чака възпитанъ ученикъ. Ако учителътъ стои нравствено високо, ученикътъ ще усвои това, що гледа отъ учителя и възпитателя си. Срѣдата въ която живѣе ученика има голѣмо влияние върху морала му. Затова ученикътъ трѣбва да се отстранява отъ лоши другари, грижа на родителитѣ.

2. Да, нашитѣ дѣца, безъ всѣко съмнѣние могатъ доби освѣтъ наука—образование и възпитание въ нашитѣ срѣдни учебни заведения. Ако учителитѣ сж съ добро образование, не наядменни, не грубияни, вѣжливи, тихи, кротки, весели, снисходителни, сериозни, акуратни, леснодостъпни отъ ученицитѣ си, сж съ примѣренъ животъ и голѣмо търпение, ученицитѣ не могатъ да не усвоятъ тѣзи качества; ученицитѣ изобщо, може се каза, гледатъ на учителитѣ и като на свѣтила и ги подражаватъ въ мно-

го отношения. Ако учителитѣ иматъ високо образование, добрѣ възпитание, нѣма съмнѣние, че туй образование и туй възпитание не могатъ да се не отразятъ благотворно надъ възпитаницитѣ имъ. Впрочемъ, тукъ има голѣмо влияние надъ дѣтето и родителското образование и възпитание—домашния животъ, срѣдата, другаритѣ, дѣто живѣе ученика, иматъ голѣмо влияние върху нравствения животъ на ученика. Забѣлѣжено е, че ученикъ при добри родители и наставници, е ставалъ най-опасенъ бездѣлникъ въ сношение съ вънкашни лоши другари; тукъ вината е не толкова учителска, отъ колкото на родителитѣ.

3. Гимназиалнитѣ прѣдмети у нашитѣ срѣдни учебни заведения отговарятъ горѣ-долѣ на прѣдметитѣ въ срѣднитѣ учебни заведения на другитѣ държави, и нашитѣ дѣца, които отиватъ на учение въ по-високитѣ европейски учебни заведения намиратъ безпрѣпятственъ приемъ. Това показва, че наредбата въ научно отношение въ нашитѣ гимназии е удовлетворителна. Тая наредба е слаба обаче по българското езикознание, по българската литература, по българската история. Нашитѣ дѣца слѣдъ свършване срѣднитѣ учебни заведения, не знаятъ какъ трѣбва българската граматика, литература и история; когато и другитѣ народи това е почти непростено.

4. Не може да се нѣма довѣрие на класнитѣ учители, при възпитанието на дѣцата тѣ могатъ да дадатъ добро възпитание на дѣцата ни, ако тѣ сами сж добрѣ възпитани. Само отъ учители съ сериозно образование и съ примѣрно поведение може да се очакватъ образовани, възпитани и патриоти синове.

5. Безъ взаимно съгласие между родителитѣ и учителитѣ на ученицитѣ не може да се очаква истинско образование и възпитание. Ето защо класнитѣ учители или възпитателитѣ на дѣцата ни трѣбва да знаятъ жилищата, сѣмействата, настоянитѣ имъ и отъ врѣме на врѣме да се срѣщатъ съ тѣхъ било въ самитѣ домове на ученицитѣ, било другагѣ, тази обязаностъ се вмѣнява и на родителитѣ да отиватъ отъ врѣме на врѣме въ гимназиитѣ и да срѣщатъ съ учителитѣ.

6. Твърдѣ голѣмо влияние има надъ дѣцата улицата, махалата, дѣто живѣятъ развалени съсѣди. Вънъ отъ всѣко съмнѣние е, че едно добро общество поправя разваленото дѣте, и напротивъ.

7. Срѣдствата прѣпоръчваме за подобрене възпитанието на ученицитѣ отъ горнитѣ класове въ срѣднитѣ учебни заведи

ния сж много, въ най-сжщественитѣ спорѣдъ моето мнѣние сж:
1-во) въвеждането моралната философия въ горнитѣ класове.
2-ро) четене биографиитѣ на великитѣ мъже отъ старата, срѣд-
ната и новата истории. 3-то) четене особенни лекции вѣнъ отъ
часоветѣ за слѣдствията отъ развращението на правитѣ у най-
могжщественитѣ народи, които сж пропаднали отъ разврата и
4-то) Законътъ Божий като мораленъ прѣдметъ да се прѣдава
въ старитѣ класове отъ богословци и то въ свръзка съ фило-
софията на християнството.

Несторъ Марковъ.

Малки съобщения и реферати

1. Родителски срѣщи при Шуменскитѣ градски основни училища.

По инициативата на учителското тѣло при шуменскитѣ градски основни училища сѣ уреждани родителски срѣщи въ всѣко едно квартално училище. До сега такива срѣщи е имало: двѣ въ училището „Добри Войниковъ“ и по една въ „св. Царь Борисъ“, „Ж. Поповъ—Османлиевъ“ и др.

Цѣльта на тия срѣщи е: да се упознаятъ родители и учители за взаимнодѣйствиия при постигане задачитѣ на дѣтското възпитание. За дневенъ редъ сѣ биле приготвявани отъ ученицитѣ: хорови пѣния, приказки, декламации, наизустени четива, рисуване и др. забави отъ самитѣ дѣца.

При всѣка срѣща е бивало казвано по една популярна рѣчь, отъ страна на учителитѣ, въ която прѣдимно се засѣгатъ задачитѣ на домашното възпитание, при взаимнодѣйствието на училището и обществото.

Слѣдъ като се изчерпи дневния редъ обявенъ въ поканитѣ, родителитѣ на дѣцата оставатъ да бесѣдватъ по отдѣлно съ учителитѣ, които учатъ дѣцата имъ. Повдигатъ се оживѣни разисквания по успѣха на ученицитѣ и по тѣхното поведение въ училището, въ дома и въ обществото.

Нѣма пужда да се казва, че тази инициатива е повече отъ похвална и прѣпоръчителна за учителитѣ въ всички градове и села. Само по този начинъ ние ще можемъ да заинтересоваме нашитѣ майки и бащи за възпитанието на дѣцата.

Дружба, съгласие и споразумѣние се изисква отъ всички съзнателни родители и учители, които милѣятъ за възпитанието на нашата младежъ. Този е правиятъ пътъ! . . .

2. Американскитѣ дѣца.

Все по-често и по-често започнаха да се чуватъ оплаквания отъ нашитѣ родители за лошитѣ постѣпки на дѣцата вънъ отъ училището. Когато сѣ въ домътъ, малко или много, тѣ се на-

миратъ подъ контрольтъ на родителитѣ си, когато сж въ училището, за тѣхъ се грижатъ тѣхнитѣ учители и наставници, но когато сж вънъ отъ училището и вънъ отъ домътъ, кой ги поглежда и кой се грижи за тѣхъ?

Нѣшитѣ дѣца се развалятъ вънъ отъ дома и училището, това е много право. Но защо? — Никой не се е занимавалъ добръ върху тоя важенъ въпросъ.

За да се види, какъ прѣкарватъ свободното си врѣме американскитѣ дѣца, ние ще дадемъ тука на нашитѣ читатели нѣкои свѣдѣния, отъ които ще се види разликата между живота на американскитѣ и нашитѣ дѣца.

Въ всички почти училища въ Америка, ученицитѣ малки и голѣми сж организирани въ самостоятелни ученически дружества, които се управляватъ отъ избрано настоятелство. Цѣльта на тия дружества е главно да бди и надзирава своитѣ членове за поведението имъ въ и вънъ отъ училището.

Когато едно дѣте се запише за ученикъ въ нѣкое училище, отъ дружеството му се даватъ особени листове съ въпроси, на които трѣбва да отговори подробно.

Ето напр. нѣкои отъ тия въпроси :

1. Име и прѣзиме?
2. Възрастъ?
3. Националностъ?
4. Колко дѣца сте въ кѣщи?
5. Колко годишно е най-малкото и колко най-голѣмото?
6. Имате ли прѣкори, какви сж и отъ гдѣ сте ги взели?
7. Какви дружества сте имали до сега?
8. Кой бѣше прѣдседателътъ на вашето дружество?
9. Какъ сте го избрали?
10. По какви условия приемахте членове въ вашето дружество.
11. Какви игри и забавления сте си устройвали? — зимѣ, пролѣтъ, лѣтъ и есенъ?
12. Какво правихте прѣзъ свободното си врѣме, въ дѣлнични и празднични дни?
13. Какви наказания налагахте за ония членове отъ дружеството, които не се подчиняватъ на неговиятъ редъ и дисциплината?
14. Отъ дѣ вземахте паричнитѣ срѣдства?
15. Пушите ли тютюнъ?

16. Играете ли на комаръ?

17. Бѣгали ли сте отъ училище?

18. Какви наказания сте изтърпѣвали до сега, отъ родителитѣ и учителитѣ си, и т. н.

Отъ тия свѣдѣния, училищната властъ иска да се ориентира за домашното възпитание на дѣцата прѣди още да сж всجпили въ училищния животъ.

Това показва, че американскитѣ дѣца не сж така оставени безъ контролъ, както нашитѣ. Още по-важенъ е въпросътъ за тѣй нареченитѣ ученически дружества, които играятъ много голѣма роль при самовъзпитанието на дѣцата.

Какво да кажемъ за нашитѣ дѣца?

Всички се оплакваме отъ тѣхъ, но малко се замисляме за причинитѣ на злото и за всички възможни срѣдства, чрѣзъ които това зло може, ако не да се изкорени, то поне отчасти да се намали.

По тоя важенъ въпросъ ние ще се повърнемъ да се искажемъ обстойно въ особена статия.

Съвети къмъ родителитѣ и настойницѣ на ученицитѣ и ученичкитѣ.

ГЛАВА ПЪРВА.

1. Не оставяйте дѣцата си да отиватъ сутрина на училище, безъ да сѣ закусили. Нека закусватъ достатъчно и каквото има.

2. Закуската и вечерята да имъ се даватъ на врѣме, а обѣдътъ имъ да е готовъ веднага, щомъ се върнатъ отъ училище.

3. Не позволявайте на дѣцата да глътатъ костилки и съмки отъ плодове и да ядатъ зелени овошки.

4. Не оставяйте дѣцата да чупятъ твърди предмети съ зѣбитъ си.

5. Не давайте на дѣцата вино, ракия, кафе и други стирптивни и възбудителни напитки.

6. Не позволявайте на дѣцата да ядатъ бързо и да поглъщатъ храната си несдѣвкана.

7. Когато върлуватъ заразителни болести, като тифусъ, дизентерия и др., прѣварявайте водата, която давате да пиятъ дѣцата ви.

8. Не оставяйте дѣцата да се тровятъ съ пушене тютюнъ.

9. Скоро следъ ядене не трѣбва да се занимаватъ умствено или съ тежка физическа работа.

10. Дѣцата да си готвятъ всякога уроцитъ прѣди вечеря.

11. Гледайте дѣцата да се занимаватъ и прикарватъ своводното си врѣме на чистъ въздухъ.

12. Пригответе на дѣцата маса и столъ, на които да се занимаватъ.

13. Не оставяйте дѣцата да четатъ и пишатъ при недостатъчна свѣтлина.

14. Когато сѣ свободни дѣцата, нека играятъ или пъкъ нека извършватъ леки физически работи.

15. Ако иматъ възможностъ, нека прикаратъ дѣцата ваканцията вънъ отъ града, въ пътуване, плуване, гимнастически упражнения и др.

16. Не оставяйте дѣцата да си легнатъ, преди да сѣ си измили рѣццѣ и устата.

17. Кожата на дѣцата трѣбва да бѣде всекога чиста. За това трѣбва по често да се къпятъ.

18. Нека държатъ зѣбитъ си чисти и да стрижатъ по-често косата си.

19. Преди да отидатъ въ училище, напомнявайте на дѣцата да ходятъ по нужда у дома си.

20. Избягвайте изобищо тѣлесното наказание, а най-вече не бийте съ плъсница, въ врата и по главата.

21. При най-малкото заболяване на дѣцата обръщайте се къмъ лекаря.

22. Когато дѣцата сѣ боледували, съобщавайте на класния учителъ, за да не ги присилватъ въ училището.

23. Съобщавайте на класния учителъ, ако дѣцата иматъ недостатъци въ очитъ или въ ушитъ.

24. Не пускайте дѣцата да отиватъ на училище, когато тѣ или някой отъ домашнитъ е боленъ отъ заразителна болестъ.

25. Изучете съ дѣцата си правилата за пазене на здравето, напечатани въ ученическитъ имъ книжки.

ГЛАВА ВТОРА

1. Записвайте дъцата си навръме въ училище.
 2. Не оставяйте дъцата сутринъ и послъ обидъ да закъсняватъ.
 3. Погрижете се да набавите на дъцата си навръме учебници и учебни помагала.
 4. Не оставяйте дъцата безъ уважителна причина да отсъствуватъ отъ училище.
 5. Не позволявайте на дъцата дълго време да се занимаватъ умствено.
 6. Гледете дъцата си сами или чръзъ друго да приготвятъ рѣдовно уроцитъ си за всеки день.
 7. Гледайте да извършватъ своевременно и чисто домашнитъ си работи.
 8. Гледайте да изгълняватъ точно училищнитъ наредби.
 9. Не говорете прѣдъ дъцата нищо лошо за учебнитъ предметъ и за учителитъ.
 10. Въ особното си време, нека дъцата прочитатъ и други книжки, одобренъ отъ учителитъ имъ.
 11. Записвайте дъцата си за Младѣжка Библиотека, Росна Кѣтѣка, Главейче, Звѣздица, Картинна Галерия и пр., които искате споредъ състоянието ви и възрастта на дъцата.
 12. Гръцайте се по често съ учителитъ на дъцата и разгълнявайте мисли за успеха и поведението имъ.
 13. Уважавайте наклонността на дъцата и съобщавайте за тяхъ на учителитъ имъ.
 14. Когато видитъ, че дѣтето ви нима способности, особено когато това се потвърди и отъ учителитъ му, не го присилвайте да посещава училището, а го турете на своя работа, или го дайте на занаятъ,
-

ГЛАВА ТРЕТА.

1. Гледайте дѣцата ви да дружатъ съ добри другари и да отбѣгватъ лошиѣ.

2. Не се язаяйте въ нещѣзвено състояние при дѣцата.

3. Не давайте въ рѣцѣтъ на дѣцата партизански вѣстници.

4. Не говорете при дѣцата неприлични думи и слѣдете да не говорятъ и тѣ.

5. Не оставяйте дѣцата да посящаватъ кръчми и други увеселителни мѣста.

6. Не говорете при дѣцата леко за религията и духовенството.

7. Изисквайте отъ дѣцата да се прибиратъ вечеръ рано въ къщи.

8. Не услужвай на дѣтето въ нищо, което то само може да извърши.

9. Вдѣхвайте на дѣцата си обичъ къмъ отечеството.

10. Вдѣхвайте на дѣцата уважение къмъ държавния глава и всички власти.

11. Научете дѣцата, че зачитането на законитѣ е висша гражданска добродѣтелъ.

12. Приучете дѣцата си да уважаваатъ народнитѣ дѣйци.

13. Нека отдаватъ нуждната почитъ на по старитѣ отъ тѣхъ.

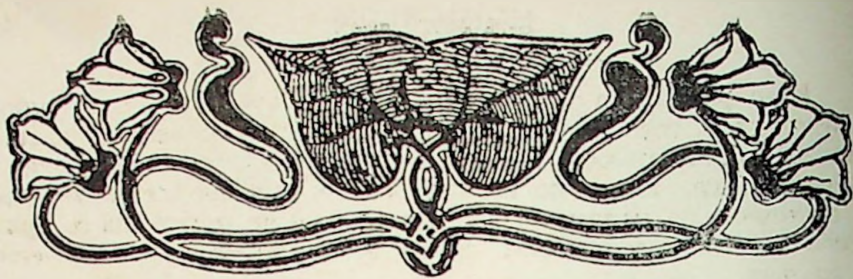
14. Приучвайте дѣцата да казватъ всѣки пжтъ истината.

15. Учете ги да се задозоляватъ съ това, което иматъ и да не посягатъ на чуждото.

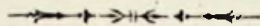
16. Приучвайте ги на спесивность.

17. Нека знаятъ дѣцата, че е дългъ да зачитаме мнѣнията на другитѣ.

18. Не ги оставайте да се присмизатъ на другитъ.
 19. Приучвайте ги на скромностъ.
 20. Давайте на дѣцата възможностъ да се радватъ на резултатитъ отъ своя трудъ.
 21. Привиквайте ги на редъ и чистота.
 22. Да бждатъ милостиви и състрадателни къмъ беднитъ и нещастнитъ.
 23. Приучвайте ги да бждатъ услужливи къмъ другитъ и да помагатъ на другаритъ си.
 24. Не оставайте дѣцата да мжчатъ животнитъ.
 25. Постарайте се да дадете на дѣцата добри навики.
 26. Създавайте на дѣцата въ кѣщи невинни развлечения.
 27. Ако забѣлѣжитъ въ дѣцата лоши наклоности, съобщете на учителитъ имъ.
 28. Не навиквайте постоянно и не наказвайте за най-малкитъ простѣнки дѣцата.
 29. Изучетъ съ дѣцата си правилата за учтивостъ, напечатани въ ученическитъ книжки.
-

Библиография

Отзиви за полезни книги.

1. Душевнитѣ аномалии у дѣцага. Медико-педагогиченъ етюдъ отъ Д-г Теан Филипъ и Д-г G. Paul-Bonsour. Тази книга съставлява № 1 отъ год. III на „Учителската библиотека“. Съчинението е подбрано много добръ е прѣведено на врѣме, понеже въ нашата книжнина до сега липсваше едно капитално съчинение по тоя важечъ въпросъ.

За да бжде ясно на нашитѣ родители, ще цитираме мнѣнието на тия автори по въпросътъ: *кое дѣте може да се вземе за душевно болно и аномално?*

Прѣднамѣрено и систематично ние подчертаваме думата „душевно“, защото важно е още отъ сега да отдѣлимъ тия аномални отъ всички ония, които страдатъ отъ физическа аномалия безъ душевни недъзи.

Нѣкои автори се задоволяватъ да кажатъ „аномални дѣца“, за да означатъ съ тия думи дѣте душевно аномално. Тая формула, кратка и отъ друга страна неточна, е съдѣйствувала до известна степенъ да породи и усилюва още всѣкидневно неясността, която обръква тоя въпросъ и тъй вече доста сложенъ. За това трѣбва да се прѣдпочита редовното употребление на пълния изразъ: дѣте душевно аномално.

Да се обяви едно дѣте за аномално, безъ да опрѣдѣлимъ по точно неговата аномалностъ, това ще рече, просто да му се припише една или нѣколко отъ множеството физически или душевни аномалии, които могатъ да сполѣтатъ дѣтето. Въ тая смисълъ именно г. г. Намон дѣ Тоужерау и Соуетоу дали слѣдното название на книгата, въ която се разглежда обучението на глухонѣмитѣ, слѣпитѣ, заяквашитѣ и пр. Практическо ръководство за методъ тѣхъ на специалното обучение на аномалнитѣ дѣца. И въ прѣдговора на същата тая книга, Г-нъ Bourneville, тъй свѣдащъ по тия въпроси, като указва на институтитѣ, които трѣбва да се създадатъ за всички аномални дѣца въобще, счита за такава слѣднитѣ: „идиоти, епилептици, слѣпи, глухонѣми, рахитици“.

Като разглежда отъ същото гледище тоя въпросъ за анормалното дѣте, господинъ De Croy, директоръ на частния институтъ за специално обучение въ Брюксель, счита за анормални: „Всички дѣца, които по каквато и да е причина, се намиратъ въ състояние на недостатъчна развитостъ и не могатъ да се приспособяватъ къмъ социалната срѣда, въ която сж прѣдзначени да живѣятъ.

Като изхожда отъ това гледище De Croy наброява слѣднитѣ;

1. Анормални поради физически недостатѣкъ (еднорѣжки и пр.);
2. Анормални поради сътивенъ недостатѣкъ (слѣпи и пр.);
3. Анормални поради умственъ недостатѣкъ (идиоти, недоразвити и пр.);
4. Анормални поради недостатѣкъ въ афективнитѣ способности (морално луди и пр.);
5. Анормални съ конвулсии (спилептични и пр.);
6. Изродени подъ влиянието на срѣдата.

Всички дѣца, които принадлежатъ на една отъ тия шесть категории сж значи анормални, обаче, очевидно въ различна смисълъ. Различието между гърбавия отъ първата група и морално изоставения отъ послѣдната е значително, и тия двѣ аномалии, макаръ и безспорни, се намиратъ все пакъ твърдѣ далечъ една отъ друга.

Класификацията на г-нъ De Croy установява крайнитѣ прѣдѣли на всички дѣтски аномалии.

Тя обхвата, разбира се, и специалната категория, отъ която се набира групата на душевно анормалнитѣ ученици, но тѣхнитѣ аномалии сж умствени или морални: тѣ принадлежатъ слѣдовъ къмъ третата и четвъртата групи, по нѣкога и къмъ петата.

Кой е отличителниятъ бѣлѣгъ на всички тия дѣца?

Всички тѣ иматъ болна нервна система.

Понеже една частъ отъ тая система е органъ на душевнитѣ прояви, то душевно анормално дѣте е онова, което има болна нервна система. По право казано, възможно е и мускулната и кръвоносната система и пр. на същото дѣте да сж едновременно болни. Обаче, не тия послѣдни аномалии съставляватъ душевната му аномалия. Тѣ я усилватъ по нѣкога, но не сж нейни съществени съставни елементи. Колкото и неджгавъ да е организмътъ на едно дѣте, ако неговитѣ неджжи не сж нервозни, това дѣте не е душевно анормално.

Ето защо, въ тоя етюдъ по душевнитѣ аномалии, ние трѣбва веднѣжъ за всѣкога да изключимъ отъ твърдѣ многочислената и твърдѣ разнообразна група на анормалнитѣ дѣца всички ония, аномалиитѣ на които не се отразяватъ на висшата нервна система които нѣматъ никаква мозѣчна хилавостъ.

В. Н.

2. Закаляването на човешкия организъм, като средство на възпитанието, отъ Д-ръ В. Горичевски прѣв. Д. Мечковъ. Тази книга съставлява № 18 отъ педагогическата библиотека, която издава г. Д. Грънчаровъ въ Пловдивъ.

Първа а грижа на възпитанието е да се даде на дѣтето здрава тѣлесна конструкция, която да може да устои на всички външни влияния. Напослѣдъкъ, при физическото възпитание на дѣтето особено значение се отдава на тъй нареченото „закаляване“. При съврѣменното възпитание се чувствува голѣма нужда отъ прилагане принципитѣ на разумното закаляване.

Отбѣлѣзаната книга съдържа едно ясно и популярно изложение на тия важни принципи. Нашитѣ родители могатъ да почерпятъ отъ нея много полезни съветвания, които биха могли успешно да приложатъ при първ началното физическо възпитание на своитѣ дѣца.

Нека не забравяме никога великия педагогически принципъ че само въ здраво тѣло може да има здравъ духъ—здрава душа.
И. М.

3. Сп. Здраве год. VI кн. 8 и 9. Въ тази книжка на това хубаво медицинско списание срѣщаме една прѣкрасна статия по въпросътъ за „възпитанието на дѣвойкитѣ“.

Авторътъ на тази хубава статия подчъртава факта, че у насъ възпитанието и образованието на дѣвойкитѣ е много злѣ поставено. Създаватъ се законоположения по народното образование но и до днесъ на женското образование не е дадено една добра и правилна основа, съгласно съ нашитѣ културни нужди.

Нашитѣ майки и до днесъ още не могатъ да си отговорятъ на въпроса: каква крайна цѣль трѣбва да се постави при възпитанието на момичето и споредъ тази цѣль, на какво трѣбва да се учи? Едни родители подготвятъ момичетата само за „омжване“, други—за „обществото“; трети—за „домакини“ и пр. И ние ведно съ автора на тази статия питаме тия родители, дали тѣ нѣкога сж си спомняли, че тѣхнитѣ дѣца — момичета ще станатъ единъ день възрастни жени и майки?

А имали пужда отъ образование и възпитание бъдащата майка? На тоя въпросъ ние спираме вниманието на нашитѣ читателки. Възпитанието на дѣвицитѣ днесъ у насъ е най-болното мѣсто въ нашата учебно-възпитателна система. Ще мине врѣме още, до като и тоя важенъ въпросъ намѣри своето правилно разрѣшение. Майкитѣ обаче не трѣбва да очакватъ всичко да се получи отъ училището. Първото възпитание на момичето, зло или добро, ще се даде отъ дома. Тамъ се полагатъ основитѣ на всѣко истинско възпитание. И първата учителка—възпитателка е майката. Особено домашното възпитание на една дѣвица има рѣшаещо значение за нейното послѣдно училищно възпитание и образование.
М. Б.

И тъй нашата задача ще бъде:

1) Да осветляваме родителитъ и учителитъ по всички въпроси, които се пораждатъ достъжно домашното училищното и общественото възпитание на дѣцата и ученицитъ въ домаѣтъ, училището и обществото;

2) Да подпомогнемъ майкитъ, бацитъ и др. домашни, въ разбиране на дѣтската природа и законитъ на нейното постепенно развитие, за да може да се турѣ на здрави начала физическото, умственото и нравственото възпитание на дѣтето;

3) Да улесняваме всички възпитателни фактори, които влияятъ за постигане крайната цѣль на възпитанието на нашата младежъ: да бѣде у нея развита дѣйността, да бѣде тя годна за успешно и активно участие въ борбата съ прѣдстоящитъ ѝ житейски нужди и да може съ характеръ и гражданска доблестъ да поеме и ръководи съединитъ на нашето отечество.

Това ще бѣде програмата на списанието ни.

Въ изпълнение на тази програма, въ списанието ще се помѣстватъ:

I. Оригинални и прѣводни разкази и стихотворения изъ домашния, училищния и общественния животъ, съ морално-възпитателна тенденция;

II. Популярни педагогически и научно-образователни статии по дѣтската психология, разнитъ клонове на науката, които се изучаватъ въ училищата;

III. Статии по обществената благодѣтелностъ; патронажа върху малолѣтнитъ прѣстѣпници; организация и дѣйностъ на родителско-учителскитъ дружби, сиропиталища и др. обществени и държавни благодѣтелни институти;

IV. Ачкетъ за изследване причинитъ за слабото наше домашно, училищно и общественое възпитание. Мнѣния на родители и учители по разни въпроси, достъжно организацията на нашето народно-просвѣтно дѣло;

V. Мажки съобщения и реферати

VI. Библиография и хроника.
